

ลิขสิทธิ์

กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จัดพิมพ์โดย

กองปศุสัตว์สัมพันธ์ กรมปศุสัตว์

ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทร. 653-4493, 653-4444 ต่อ 2431 โทรสาร 653-4934

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

79 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2543 จำนวน 30,000 เล่ม

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2544 จำนวน 20,000 เล่ม

ผู้เรียบเรียง

ดร. สวัสดิ์ ธรรมบุตร

นางศิริพันธ์ โมรรากบ

นางอัมพร ธรรมบุตร

นายไสว นามคุณ

กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์

โทร. 653-4491, 653-4444 ต่อ 3251, 3252 โทรสาร 653-4453

E-mail : husbandr@dld.moac.thaigov.net

สารบัญ

หน้า

ภูมิหลังการเลี้ยงเป็ดในประเทศไทย	1
พันธุ์เป็ดไข่	3
ขั้นตอนการเลี้ยงเป็ดไข่	6
การเลี้ยงลูกเป็ดอายุ 0-2 สัปดาห์	6
การเลี้ยงเป็ดอายุ 3-8 สัปดาห์	12
การเลี้ยงเป็ดอายุ 9-20 สัปดาห์	16
การจัดการในระยะเป็ดไข่ อายุ 21 สัปดาห์ขึ้นไป	18
อาหารเป็ด	22
การให้แสงสว่าง	24
โรคเป็ดและการป้องกัน	26
การทำวัคซีนป้องกันโรคเป็ด	27
การคัดเป็ดออกจากฝูง	27
แหล่งผลิตและจำหน่ายพันธุ์เป็ด	28
สูตรอาหารเป็ดสาวก่อนไข่ (อายุ 9-20 สัปดาห์)	28
สูตรอาหารเป็ดไข่ (อายุ 24-48 สัปดาห์)	29
สูตรอาหารเป็ดไข่ (อายุ 48-72 สัปดาห์)	30
สรุปข้อมูลต่างๆ ในการเลี้ยงเป็ด	31

ภูมิหลังการเลี้ยงเบ็ดในประเทศไทย

การเลี้ยงเบ็ดในประเทศไทยมีมาแต่ครั้งโบราณกาลและเป็นมรดกสืบทอดให้ลูกหลานกันมาโดยตลอด และมีการเลี้ยงหนาแน่นในหมู่เกษตรกรที่อาศัยอยู่ในเขตที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะว่าเกษตรกรสามารถปล่อยให้เบ็ดได้หากินเองตามธรรมชาติโดยเฉพาะอาหารประเภทลูกกุ้ง หอย ปู ปลา การเลี้ยงมักปล่อยเป็นฝูงๆ ขนาดฝูงใหญ่เล็กตามวัตถุประสงค์ของเกษตรกร ซึ่งแต่เดิมนั้น เกษตรกรนิยมเลี้ยงเบ็ดไว้เพื่อบริโภคเนื้อและไข่ภายในครัวเรือน แต่เมื่อมีมากก็จำหน่ายเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ต่อมาก็ได้มีการปรับปรุงวิธีการเลี้ยงให้ทันสมัย และให้ได้ผลผลิตมากขึ้นเรื่อยๆ อาทิ เดิมแม่เบ็ดไข่เพียง 120-180 ฟองต่อปี ก็มีการปรับปรุงให้ไข่ได้ 280-300 ฟองต่อปี ระยะเวลาการเลี้ยงสั้นลง จึงทำให้มีการขยายการเลี้ยงเบ็ดมากขึ้นเป็นลำดับ

สถาบันวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีกแห่งชาติ และสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ บางปะกง กองบำรุงพันธุ์สัตว์ กรมปศุสัตว์ เป็นสถานที่วิจัยและปรับปรุงสายพันธุ์สัตว์ปีก ได้ทดลองเลี้ยงเบ็ดพันธุ์ไข่และเบ็ดพันธุ์พื้นเมืองต่างๆ จนได้ผลสรุปเป็นที่น่าพอใจว่า เบ็ดพันธุ์ไข่กบินทร์บุรี ซึ่งพัฒนามาจากเบ็ดพันธุ์กากี้แคมเบลล์ และพันธุ์ปากน้ำ ซึ่งเป็นเบ็ดพันธุ์พื้นเมือง เป็นเบ็ดที่ให้ไข่มากที่สุดปีละเกือบ 300 ฟอง

การเลี้ยงเปิดพันธุ์ไข่ของเกษตรกรไทยในปัจจุบัน ได้ลดปริมาณลงอย่างมาก ทั้งนี้มีสาเหตุหลายประการ โดยเฉพาะต้นทุนการผลิตสูง ได้แก่ ค่าอาหารเปิด ทำให้เกษตรกรเลิกเลี้ยงไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่เดิมไทยมีเปิดพันธุ์ไข่ถึง 24 ล้านตัว ในปี 2520 แต่ปริมาณลดลงโดยตลอดจนปัจจุบัน ปริมาณที่เลี้ยงจะอยู่ประมาณ 8.4 ล้านตัว ในปี 2542 ให้ผลผลิตไข่โดยเฉลี่ย 200-240 ฟอง/ตัว/ปีหรือประมาณ 1,600-2,000 ล้านฟอง/ปี ซึ่งนับว่าต่ำกว่าไข่ไข่มาก ซึ่งผลิตถึงปีละ 6,480-8,500 ล้านฟอง/ปี นอกจากนี้ตลาดผู้บริโภคเปลี่ยนค่านิยมไปบริโภคไข่ไก่ ซึ่งหาซื้อได้ง่ายในตลาดทั่วทุกมุมเมือง ในราคาข้อมเยว่ต่างจากตลาดไข่เปิดมีในวงแคบ ไม่ทั่วไปจึงยังทำให้ผู้บริโภค รุ่นใหม่ ห้างเหินหรือไม่กี่ไม่บริโภคไข่เปิดเลยก็ได้ จึงเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง ควรจะมีการอนุรักษ์ไว้ เพื่อประโยชน์ในอนาคต และอีกประการหนึ่งไข่เปิด ยังมีช่องทางที่จะส่งเสริมได้ เนื่องจากมีคุณสมบัติและความต้องการของผู้บริโภค เฉพาะ เช่น ใช้สำหรับทำขนมต่างๆ เช่น ฝอยทอง, ขนมทองหยิบ, ทองหยอด หรือทำอาหาร เช่น ไข่เค็ม, ไข่พะโล้ หรือไข่ต้มก็ยังเป็นส่วนสำคัญหนึ่งของ ข้าวราดแกง เพียงแต่ทำอย่างไรจึงจะสามารถลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงและส่งเสริมให้มีการบริโภคมากยิ่งขึ้น

สาเหตุของต้นทุนการผลิตไข่เปิดเพื่อบริโภคสูงเนื่องมาจากอาหาร สำหรับเลี้ยงเปิดมีราคาแพง พันธุ์เปิดให้ผลผลิตต่ำ การจัดการไม่เหมาะสมและ เกษตรกรขาดความรู้ด้านสูตรอาหาร หรือส่วนผสมของอาหาร เกษตรกรเลี้ยงเปิด โดยวิธีดั้งเดิมถ่ายทอดมาจากพ่อแม่ เพื่อนฝูง จากรุ่นก่อนๆ โดยอาศัย ประสบการณ์เป็นหลัก และที่สำคัญคือเกษตรกรมีความเชื่อว่าการเลี้ยงเปิด จะต้องมึน้ำให้เปิดได้เล่น, อาบ, กิน และจะต้องมีอาหารประเภท กุ้ง, หอย, ปู และปลาสด จึงจะให้ไข่ดี ซึ่งปัจจุบันวัตถุดิบประเภทนี้หายากขึ้นทุกวัน และ ราคาแพง คุณภาพไม่สม่ำเสมอทำให้กระทบต่ออัตราการไข่ของเปิด ทั้งนี้เพราะว่า เปิดมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพอาหารมากกว่าไข่หลายเท่าจึงทำให้ เปิดไข่น้อยลง ต้นทุนจึงสูง

การเลี้ยงเป็ดรุ่นผสมผสานกับการเลี้ยงปลา

พันธุ์เป็ดไข่

พันธุ์กบินทร์บุรี

เป็ดไข่พันธุ์กบินทร์บุรีเดิมเป็นเป็ดพันธุ์กากีแคมเบลล์ที่ได้รับการปรับปรุงพันธุ์ให้มีลักษณะพิเศษเฉพาะพันธุ์คือเพศเมียจะมีสีขนเป็นสีกากีตลอดลำตัว ขา และแข้งสีส้ม ปากสีน้ำเงินปนดำ เริ่มไข่เมื่ออายุ 150-160 วัน น้ำหนักตัวเมื่อเริ่มไข่ 1,450-1,500 กรัม สามารถไข่ได้ 280-300 ฟอง/ตัว และขนาดไข่ 65 กรัม กินอาหารวันละ 145-160 กรัม/ตัว และอายุการให้ไข่ 1-2 ปี แต่ปีแรกจะให้ไข่มากที่สุด ส่วนเพศผู้จะมีลักษณะพิเศษคือ ตัวใหญ่กว่าเพศเมีย น้ำหนักอยู่ระหว่าง 1,700-1,800 กรัม/ตัว หัวมีขนสีเขียวแก่คลุมลงมาถึงกลางลำคอ โดยเฉพาะเป็ดหนุ่มอายุ 5-7 เดือน ขนหัวและคอจะมีสีเขียวแก่ชัดเจนและสีนี้จะค่อยๆ จางลงจนเป็นสีน้ำเงินปนดำเมื่อเปิดอายุมากขึ้น นอกจากนี้เพศผู้มีลักษณะที่ต่างไปจากเพศเมียคือ ขนหาง 2-3 เส้นจะงอโค้งขึ้นด้านบน ปลายขนหางและปลายขนปีกจะมีสีน้ำตาลดำ ขนลำตัวสีเทา แต่ขนจากกลางคอจนถึงไหล่และหน้าอกด้านหน้าจะมีสีน้ำตาลเข้ม ขาแข้งสีส้ม ปากสีน้ำเงินปนดำ

เปิดไข่พันธุ์กบินทร์บุรี อายุ 5-6 เดือน

พันธุ์ปากน้ำ

เปิดพันธุ์ปากน้ำเป็นเปิดพันธุ์พื้นเมือง ที่กรมปศุสัตว์ได้อนุรักษ์ไว้ที่สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์บางปะกง ต่อมาได้รับการวิจัยและปรับปรุงพันธุ์โดยการคัดเลือกให้มีลักษณะเด่นทั้งในด้านเศรษฐกิจและการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมสัตว์พื้นเมืองพันธุ์แท้ โดยไม่ผสมข้ามกับพันธุ์ต่างประเทศหรือพันธุ์อื่นๆ เปิดพันธุ์ปากน้ำมีลักษณะประจำพันธุ์คือ ขนสีดำตลอดลำตัว เพศผู้มีลักษณะพิเศษที่ขน หัว คอ และปลายปีกจะมีสีเขียวเข้ม ทั้งเพศผู้และเมียมีปากและขาสีดำ เริ่มไข่เมื่ออายุ 145-183 วัน น้ำหนักตัวเมื่อเริ่มไข่ 1,450-1,550 กรัม/ตัว สามารถไข่ได้ปีละ 270-300 ฟอง น้ำหนักไข่เฉลี่ย 62 กรัม กินอาหารวันละ 135 กรัม และสามารถไข่ได้ 1-2 ปี แต่ปีแรกจะไข่มากที่สุด เลี้ยงง่ายเลี้ยงได้ทุกสภาพพื้นที่ ทั้งที่เป็นพื้นที่ลุ่มหรือที่ดอน ด้านทานโรคระบาด แต่ไม่ฟักไข่เอง

เปิดพันธุ์พื้นเมืองปากน้ำ อายุ 5-6 เดือน

ตารางที่ 1 แสดงอัตราการไข่เฉลี่ยปีแรกของการให้ผลผลิตของเปิดพันธุ์ กบินทร์บุรีและพันธุ์ปากน้ำ

เดือนที่	กบินทร์บุรี		ปากน้ำ	
	% ไข่	อาหาร : ไข่ 1 ก.ก.	% ไข่	อาหาร : ไข่ 1 ก.ก.
1	79	2.54	87	2.5
2	89	2.78	93	2.3
3	88	2.49	86	2.3
4	86	2.83	80	3.0
5	85	3.26	78	2.9
6	85	2.87	75	2.7
7	84	2.50	70	3.2
8	80	2.70	72	3.3
9	75	3.04	69	3.3
10	70	3.00	70	3.4
11	65	3.25	66	3.5
12	60	3.40	60	3.5

ขั้นตอนการเลี้ยงเปิดไข่

การเลี้ยงเปิดไข่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ 4 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดของวิธีการจัดการต่างกัน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน อันจะนำมาซึ่งผลผลิตสูงสุดและต้นทุนต่ำ ขั้นตอนต่างๆ มีดังนี้

การเลี้ยงลูกเปิดอายุ	0 - 2	สัปดาห์
การเลี้ยงลูกเปิดอายุ	3 - 8	สัปดาห์
การเลี้ยงเปิดอายุ	9 - 20	สัปดาห์
การเลี้ยงเปิดไข่อายุ	21	สัปดาห์ขึ้นไป

การเลี้ยงลูกเปิดอายุ 0-2 สัปดาห์

การเลี้ยงเปิดจะสำเร็จหรือไม่นั้นมีความเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงลูกเปิดระยะ 2 สัปดาห์แรกเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าลูกเปิดนั้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำฟาร์มที่อยู่ในความสนใจของเรา ถ้าลูกเปิดแข็งแรง เติบโตสม่ำเสมอ สมบูรณ์มีภูมิคุ้มกันโรคระบาดและไม่อมโรคแล้ว การเลี้ยงในระยะต่อไปจะไม่ประสบปัญหา ดังนั้นทุกๆ ฟาร์มจึงเอาใจใส่ในระยะแรกนี้อย่างยิ่ง โดยปกติแล้วลูกเปิดอายุ 0-2 สัปดาห์ จะต้องจัดการในเรื่องต่างๆ ดังนี้ คือการเตรียมพร้อมก่อนนำลูกเปิดเข้ามาเลี้ยง ความอบอุ่น อาหารที่มีคุณภาพ น้ำสะอาด และการป้องกันโรค

1. การเตรียมพร้อมก่อนนำลูกเปิดไข่เข้ามาเลี้ยง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เจ้าของฟาร์มจะต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าก่อนที่จะนำลูกเปิดเข้าฟาร์ม ไม่ใช่ว่าลูกเปิดส่งมาถึงฟาร์มแล้วเราจึงไปหารางน้ำ รางอาหาร ซึ่งไม่ถูกต้อง เราจะต้องดำเนินการสิ่งต่อไปนี้ล่วงหน้าคือ

1.1 ทำความสะอาดโรงเรือนและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับลูกเปิดระยะแรก โดยการล้างน้ำและนำออกตากแดด การเตรียมนกรงก หรือห้องสำหรับ

กกปลูกเปิด จะต้องเตรียมล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ถ้ากกปลูกเปิด บนพื้นคอกจะต้องเปลี่ยนวัสดุรองพื้นใหม่ทุก ๆ ครั้งที่น่าปลูกเปิดเข้ากก

1.2 การสั่งจองลูกเปิด ก่อนที่จะเลี้ยงเปิด ควรจะได้มีการวางแผน ว่าควรจะเลี้ยงในช่วงเวลาใดจึงจะเหมาะสม และเมื่อตัดสินใจแล้วควร จะสั่งจองลูกเปิดไว้ล่วงหน้า อาจจะเป็นสัปดาห์หรือแม้แต่เป็นเดือนก็ควรกระทำ และควรจะสั่งซื้อสั่งจองจากโรงฟักลูกเปิดที่มีชื่อเสียงที่ผลิตลูกเปิดที่มีคุณภาพ และที่ ๆ สั่งจองนั้นจะต้องส่งลูกเปิดให้ถึงฟาร์มได้ในระยะเวลา 24 ชั่วโมง ถ้าหากโรงฟักอยู่ไกลเกินไป การขนส่งลูกเปิดเกิน 24 ชั่วโมง จะทำให้ลูกเปิด สูญเสียน้ำโดยระเหยออกจากตัว ทำให้ลูกเปิดน้ำหนักลดลงมาก ซึ่งมีผลกระทบต่อความแข็งแรงของลูกเปิดในระยะเวลาต่อมา

1.3 การให้น้ำที่สะอาดแก่ลูกเปิด ในระยะแรกที่ลูกเปิดมาถึงฟาร์ม น้ำที่เตรียมไว้ควรจะเป็นน้ำที่สะอาด รวมทั้งภาชนะหรือกระตักน้ำสำหรับ ลูกเปิดก็ต้องสะอาดด้วย

1.4 โรงเรือนและอุปกรณ์ ก็จะต้องเตรียมไว้ล่วงหน้าที่สำคัญ ๆ ได้แก่

- โรงเรือนที่ใช้กกปลูกเปิด ควรจะเป็นโรงเรือนที่สามารถป้องกัน ลมและฝนได้ และจะต้องป้องกันสัตว์ต่างๆ ที่เป็นศัตรู และเป็นพาหะนำ เชื้อโรคมายังลูกเปิด เช่น สุนัข แมว หนู นกต่าง ๆ

- การระบายอากาศ โรงเรือนควรมีช่องระบายอากาศที่ดี ส่วนใหญ่แล้วโรงกกปลูกเปิดมักจะเป็นโรงเรือนที่มีฝา ประตูและหน้าต่าง ค่อนข้างจะมิดชิด เพื่อเก็บความอบอุ่นและป้องกันลมแรง ด้วยเหตุนี้จึงต้อง มีช่องระบายอากาศ เพื่อให้อากาศเสียออกไป แล้วให้อากาศบริสุทธิ์เข้ามาแทนที่ การระบายอากาศนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะจะเกี่ยวเนื่องกับสุขภาพลูกเปิด ความชื้น และการแพร่เชื้อโรค นอกจากนี้ยังทำให้พื้นคอกแห้ง เหมาะแก่การ เลี้ยงลูกเปิดได้อีกด้วย

2. การกกลูกเปิด การกกลูกเปิดเป็นการทำให้เปิดอบอุ้น เราอาจจะกอบนพื้นดินที่ปูด้วยขี้เลื่อย ฟาง หรือซังข้าวโพด หนาประมาณ 2-3 นิ้ว หรืออาจจะเป็นพื้นที่ที่มีดินทรายรองพื้นก็ได้ การกกควรแบ่งลูกเปิดออกเป็นคอกๆ ละประมาณ 150-200 ตัว โดยใช้แผงไม้ขัดตะหรือแผงกระดาศ หรือพลาสติกสูงประมาณ 1 ฟุต กั้นระหว่างคอก เพื่อป้องกันลูกเปิดนอนสุมกัน ในเวลากลางคืนขนาดของคอกขึ้นอยู่กับอายุของลูกเปิด โดยเปิดอายุ 0-1 สัปดาห์ พื้นที่ 1 ตารางเมตร กกลูกได้ 30 ตัว ถ้าอายุ 1-2 สัปดาห์ พื้นที่ 1 ตารางเมตร กกได้ 23 ตัว และอายุ 2-3 สัปดาห์ ใช้อัตราส่วน 15 ตัว/พื้นที่ 1 ตารางเมตร แหล่งของความร้อนที่ใช้กกลูกเปิดอาจจะใช้หลอดไฟฟ้าขนาด 60 วัตต์ 2 หลอด/ลูกเปิด 200 ตัว หรืออาจจะใช้โคมไฟสังกะสีที่มีหลอดไฟได้โคมแขวนสูงจากพื้น 1.5-2 ฟุต อยู่กลางคอกก็ได้ หรืออาจจะใช้กักที่ใช้แก๊สที่ยังได้นอกจากนี้เรายังกกลูกเปิดในตระกร้าไม้ไผ่หรือกล่องกระดาศ หรือสุมไก่โดยใช้ฟางหรือกระสอบคลุมเพิ่มความอบอุ่นให้ลูกเปิด วิธีการกกลูกเปิดอีกวิธีหนึ่งซึ่งสามารถลดปัญหาความเปียกชื้นของพื้นคอกจากการที่ลูกเปิดเล่นน้ำและเกิดจากลูกเปิดขี้เหลวเป็นน้ำ นั่นคือการกอบนตาข่ายยกสูงจากพื้น 10-15 ซม. ลวดตาข่ายหรือตาข่ายพลาสติก หรือไม้ไผ่ขัดตะปูไปบนไม้หน้า 2 x 4 นิ้ว ซึ่งวางเรียงกันบนพื้นซีเมนต์ที่ลาดเอียง ลูกเปิดจะปล่อยเลียงบนพื้นลวดตาข่ายและมี รางน้ำ รางอาหาร และไฟกกอยู่พร้อมเมื่อลูกเปิดถ่ายมูลออกมา และน้ำที่หกก็จะตกลงบนพื้นซีเมนต์แล้วเราก็ใช้น้ำฉีดล้างพื้นคอกได้ทุกวัน เพราะพื้นได้ทำให้ลาดเอียงไว้อยู่แล้ว วิธีการนี้นับว่านิยมกันมากในปัจจุบัน เรากกลูกเปิดเพียง 1-2 สัปดาห์เท่านั้นก็พอ โดยเฉพาะฤดูร้อนอาจจะกกเพียง 9-10 วัน แต่ฤดูหนาวอาจจะกก 10-21 วัน ในทางปฏิบัติกันทุกๆ ไป คือการกกลูกเปิดในโรงกก 9-10 วัน แล้วปล่อยออกไปเลี้ยงบริเวณรอบๆ นอกโรงเลี้ยงเปิด ที่มีชายคาหรือร่มไม้ ให้ร่มเงา หรือจะเลี้ยงปล่อยภายในคอกกักบริเวณโดยไม่จำเป็นจะต้องมีน้ำให้ลูกเปิดเล่นก็ได้ แต่ต้องมีน้ำสะอาดไว้ให้

เปิดกินตลอดเวลา อุณหภูมิที่ใช้กกลูกเปิดขึ้นอยู่กัอายุลูกเปิดและอุณหภูมิของอากาศ ถ้าอากาศร้อนก็ไม่จำเป็นจะต้องเปิดไฟกกลูกเปิด สังเกตได้จากลูกเปิดจะไม่อยู่ใต้กกจะกระจายอยู่รอบๆ กก ถ้าอุณหภูมิพอดีลูกเปิดจะนอนกระจายไม่นอนสุมกันที่มุมใดมุมหนึ่งของห้อง ถ้าอากาศร้อนลูกเปิดจะหายใจหอบ อ้าปากหายใจ กางปีก นอนสุมกันที่มุมห้อง ห่างไฟกก ผอม ไม่กินอาหารและอ่อนแอตายในที่สุด

การกกลูกเปิดอายุ 1-2 สัปดาห์

ตารางที่ 2 แสดงอุณหภูมิที่เหมาะสมในการกกลูกเปิดอายุ 0-3 สัปดาห์

อายุ	อากาศร้อน		อากาศเย็น	
	องศา F	องศา C	องศา F	องศา C
1 วัน	95	35	95	35
2-7 วัน	95-90	35-32	95-90	35-32
1-2 สัปดาห์	90-80	32-26	90-80	32-26
2-3 สัปดาห์	หยุดกก		80-75	26-23

2.1 วัสดุรองพื้นคอกกัก ถ้ากบบนพื้นดินควรรองพื้นด้วยวัสดุที่ดูดซับความชื้นได้ดี เช่น แกลบ ขี้เลื่อย ดินทราย ชังข้าวโพด การจัดการด้านวัสดุรองพื้น นับว่าสำคัญมากเช่นเดียวกับการควบคุมความอบอุ่น วัสดุรองพื้นที่เปียกชื้น ควรนำออกไปทิ้งหรือไม่ก็เติมวัสดุใหม่ๆ ลงไปอีก โดยเฉพาะวัสดุที่อยู่ใกล้ถาดน้ำ มักจะเปียกน้ำจากการที่ลูกเป็ดชอบเล่นน้ำให้เปียกชื้น ดังนั้นจึงต้องหาวิธีป้องกัน

2.2 ความชื้นภายในคอกลูกเป็ดประมาณ 65-75% ถ้าหากความชื้นภายในคอกสูงเกินไป ควรจะต้องปรับช่องระบายอากาศให้กว้างขึ้น หรือทำให้ลมพัดเข้าออกให้มากขึ้น เพื่อลดความชื้นให้ลงมาอยู่ในระดับที่เหมาะสม ถ้าพื้นคอกเปียกและควรตัดวัสดุรองพื้นออกหรือปูวัสดุรองพื้นเพิ่มเติมเพื่อให้พื้นคอกแห้งอยู่เสมอ ซึ่งควรจะต้องตรวจสอบเป็นประจำทุกวัน

2.3 การปล่อยให้ลูกเป็ดเล่นน้ำ ในระยะแรกๆ 1-3 สัปดาห์ ลูกเป็ดจะยังไม่จำเป็นที่จะเล่นน้ำ อาบน้ำ เราจึงกักไว้ในโรงกักก่อน ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อเล็กๆ นี้ อวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการใช้น้ำในร่างกายของลูกเป็ดยังไม่พัฒนา เราจึงเลี้ยงโดยไม่ให้เล่นน้ำ แต่ว่ามีบางกรณีที่ลูกเป็ดเปื้อนสกปรกจากสาเหตุใดๆ ก็ตาม เราอาจจะให้ลูกเป็ดเล่นน้ำได้เพื่อล้างสิ่งสกปรก อาบน้ำ โดยปล่อยให้ลงเล่นน้ำในเวลาที่มีแสงแดดจัด เช่น ใกล้เที่ยง หรือบ่าย 1-2 โมง และจำกัดให้เล่นน้ำเพียง 5-10 นาที แล้วไล่ขึ้นมาตากแดดให้ขนแห้งแล้วจึงต้อนให้เข้าไปคอกกักต่อไป

2.4 การให้แสงสว่าง แสงสว่างนับว่ามีความสำคัญต่อการเลี้ยงลูกเป็ดมาก ในระยะแรกเราจำเป็นต้องให้แสงสว่างตลอดเวลา โดยอาศัยไฟจากกรงกักในเวลากลางคืน ส่วนกลางวันก็ใช้แสงธรรมชาติ การให้แสงสว่างอย่างต่อเนื่องตลอดวันระยะอายุ 2 วันแรก จะช่วยให้ลูกเป็ดได้กินน้ำและอาหารอย่างพอเพียง ทำให้ลูกเป็ดแข็งแรง แสงสว่างที่ให้ในเวลากลางคืนเราใช้หลอดไฟนีออนขนาด 20 วัตต์ หรือหลอดสว่างขนาด 60 วัตต์ ต่อพื้นที่คอกกัก 30 ตารางเมตร

3. การให้น้ำและอาหารลูกเป็ด การให้อาหารและน้ำลูกเป็ดในระยะ 2 วันแรก ควรให้อาหารผสมชนิดผงคลุกน้ำพohมาดๆ ใส่ในภาชนะแบนๆ มีขอบเตี้ยๆ เช่น ถาดสังกะสีหรือไม้ก๊โรยบนกล่องกระดาษที่ส่งลูกเป็ด แต่แกะกล่องกระดาษให้วางเรียบๆ บนพื้น อาหารควรเป็นอาหารลูกเป็ดระยะอายุ 0-3 สัปดาห์ เป็นอาหารที่มีโปรตีน 17-18% พลังงานที่ใช้ประโยชน์ได้ 2,890 กิโลแคลอรี หรือจะใช้อาหารสำเร็จรูปก็ได้ รายละเอียดของสูตรอาหาร และความต้องการของโภชนะของลูกเป็ดแสดงไว้ในตารางที่ 4-5 อาหาร และน้ำควรจะวางไว้อยู่ใกล้ไฟกก ห่างประมาณ 30-50 ซม. เพื่อให้ลูกเป็ดกินอาหารได้สะดวก และขยับให้ห่างออกเรื่อยๆ เมื่อลูกเป็ดอายุมากขึ้น การให้น้ำใส่ในขวดพลาสติกสำหรับให้น้ำเป็ดและไก่ที่มีจำหน่ายในตลาด ให้วางอยู่ใกล้อาหาร น้ำที่ให้อาหารควรเป็นน้ำที่สะอาดปราศจากสารเคมีคลอรีน ภาชนะให้น้ำไม่ว่าจะเป็นถังน้ำ ขวดน้ำ รางน้ำ ควรทำความสะอาดทุกๆ วัน วันละ 1-2 ครั้ง

4. สิ่งที่ต้องปฏิบัติเมื่อลูกเป็ดมาถึงฟาร์ม การวางแผนล่วงหน้าในเรื่องต่างๆ ก่อนที่ลูกเป็ดจะมาถึงฟาร์มเป็นหน้าที่ของเจ้าของฟาร์ม ซึ่งจะต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษ ทั้งนี้เพราะว่าถ้าไม่เตรียมการไว้ก่อน เมื่อลูกเป็ดมาถึงฟาร์มจะทำให้การทำงานไม่เป็นขั้นตอน และยุ่งเหยิง มีผลเสียต่อ

ลูกเปิดในภายหลัง ลูกเปิดควรจะมาถึงฟาร์มในเวลาเช้า เพื่อจะได้มีเวลาสอนให้ลูกเปิดกินน้ำ กินอาหาร และอยู่ใกล้ไฟกก ถ้ามาเวลากลางคืนลูกเปิดจะไม่ได้กินน้ำและอาหาร อาจนอนหนาวสุมกันเป็นกอง และตายจำนวนมาก เมื่อลูกเปิดมาถึงและนำออกวางในกรงก เราควรจะสำรวจดูว่าลูกเปิดแข็งแรงดีหรือไม่ มีตัวอ่อนแอไหม ถ้ามีตัวไม่ดีหรืออ่อนแอก็ให้แยกไว้เลี้ยงต่างหาก

ทันทีที่ลูกเปิดปล่อยลงพื้นของคอกก สิ่งแรกที่เราจะสอนลูกเปิด คือ สอนให้ลูกเปิดกินน้ำและจะต้องให้ลูกเปิดกินน้ำก่อนอาหาร 2-3 ชั่วโมง เมื่อเห็นลูกเปิดตัวใดกินน้ำไม่เป็น เราควรจะจับปากลูกเปิดจุ่มลงในน้ำ เพื่อให้ลูกเปิดรู้ในทางปฏิบัตินอกจากเราจะเอาน้ำไว้ให้ลูกเปิดกินอยู่ใกล้ๆ เครื่องกก ผู้เลี้ยงจะต้องเตรียมอาหารสำหรับลูกเปิดเล็กไว้ด้วย โดยโปรยบนแผ่นภาชนะแบนๆ หรือกระดาดแข็งใกล้ๆ เครื่องกกด้วย เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าลูกเปิดทุกตัวได้กินทั้งน้ำและอาหาร

การเลี้ยงเปิดอายุ 3-8 สัปดาห์

ลูกเปิดอายุครบ 2 สัปดาห์ ความต้องการทางด้านกเพื่อให้ความอบอุ่นจะลดลงหรือไม่ต้องกเลยก็ได้ ทั้งนี้เพราะลูกเปิดมีขนขึ้นเต็มลำตัว และลูกเปิดกินอาหารได้ดีจนสามารถสร้างความอบอุ่นขึ้นได้เองอย่างเพียงพอ ลูกเปิดอายุ 3-8 สัปดาห์จะมีการเจริญเติบโตสูง ดังนั้นเกษตรกรหรือเจ้าของฟาร์มจึงต้องเอาใจใส่ในด้านอาหาร มีการให้อาหารและส่วนประกอบของอาหารที่ถูกต้อง จำนวนอาหารที่ให้เปิดกินและการจัดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม

1. การจัดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม การเลี้ยงลูกเปิดระยะเจริญเติบโตนี้ไม่ค่อยจะยุ่งยากเราสามารถเลี้ยงแบบปล่อยให้อยู่รวมกันเป็นฝูงๆ บนพื้นดิน เราอาจจะเลี้ยงอยู่ในโรงเรือนมีหลังคาและกั้นห้องให้อยู่กันเป็นห้องๆ หรืออาจจะเลี้ยงปล่อยทุ่งไล่ต้อนกลับคอกในเวลาเย็นๆ หรืออาจจะเลี้ยงในโรงเลี้ยงเปิดที่มีลานดินยื่นออกมานอกโรงเรือนให้ลูกเปิดเล่นและพักผ่อนในเวลากลางวัน ส่วนกลางคืนให้ขังไว้ในโรงเรือน ข้อสำคัญของการเลี้ยงเปิดระยะนี้ คือ อย่างขัง

เปิดรวมกันให้แน่นเกินไป ถ้าหากเปิดแน่นแล้วลูกเปิดจะจิกกัน โดยเฉพาะถ้าหากเราให้อาหารไม่เพียงพอหรืออาหารมีส่วนประกอบไม่ได้สัดส่วน ลูกเปิดจะยิ่งจิกกันและกินกันมากยิ่งขึ้น ข้อแนะนำคือให้ลูกเปิดอยู่ระหว่าง 5-6 ตัวต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร ในกรณีบางฟาร์มมีพื้นที่ที่มีสระน้ำหรืออยู่ใกล้แหล่งน้ำธรรมชาติ ก็สามารถไล่เปิดไปปล่อยให้เล่นน้ำได้ตลอดวัน อย่างไรก็ตามหากไม่มีที่ให้เปิดเล่นน้ำก็ไม่มีปัญหา สำหรับการเลี้ยงเปิดในปัจจุบันขอแค่เพียงน้ำที่สะอาดไว้ให้เปิดกินอย่างพอเพียง เพราะเปิดสามารถเลี้ยงได้ตั้งแต่ในพื้นที่ที่เป็นที่ดอนจนถึงพื้นที่ลุ่มและตามแหล่งน้ำธรรมชาติต่างๆ ไป

2. การให้อาหาร ลูกเปิดระยะนี้มีการเจริญเติบโตสูง ดังนั้นอาหารที่ใช้เลี้ยงจึงควรเป็นอาหารที่มีคุณภาพดีเหมาะกับอัตราการเจริญเติบโตและอายุของลูกเปิดด้วย นอกจากคุณภาพของอาหารแล้ว เรายังจะต้องคำนึงถึงปริมาณที่ให้กินต่อวันและตรวจสอบน้ำหนักของลูกเปิดให้อยู่ในมาตรฐานด้วย ในตารางที่ 3

โดยปกติแล้วเราจะให้อาหารลูกเปิดอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง คือเช้า 7-8 โมงเช้า และบ่าย 2-3 โมง แต่อาจจะให้ 3-4 ครั้งต่อวันก็ได้ อาหารที่เป็นอาหารชนิดผงคลุกน้ำให้ข้นพอหมาดๆ ไม่ถึงกับเปียกแฉะ ซึ่งจะทำให้ลูกเปิดกินได้ง่าย และไม่คกหล่นมาก อาหารที่คลุกน้ำแล้วจะถูกเทใส่ในรางไม้หรือถังใส่อาหารสัตว์ชนิดแขวนขนาดบรรจุ 4-5 กิโลกรัมก็ได้แล้วแต่สะดวก บางแห่งอาจจะทำแบบง่าย ๆ คือกองอาหารที่ผสมเสร็จแล้วลงบนภาชนะแบน ๆ วางอยู่กลางคอกและวางอยู่ใกล้ต้นไม้ ลูกเปิดจะเดินมากินอาหารและวิ่งไปกินน้ำอยู่ตลอด เวลาการให้อาหารแต่ละครั้งให้พอกับที่ลูกเปิดกินได้เต็มกระเพาะ และมีเหลือติดรางไว้เล็กน้อยไม่ควรจะผสมให้จำนวนมากๆ เพราะอาหารเหลือในรางจะบูดเน่าง่าย เนื่องจากเป็นอาหารที่เปียกน้ำแล้วจะเสียง่าย หรืออาจใช้อาหารสำเร็จรูปสำหรับลูกเปิดระยะนี้ก็ได้ เปิด 100 ตัวต้องการรางอาหารที่เข้ากินได้ทั้ง 2 ข้างราง จำนวน 3 รางๆ ละ 1 เมตร ต้องการขวดน้ำขนาด 8 ลิตร จำนวน 3 ขวด จำนวนอาหารที่เปิดกินแสดงไว้

ในตารางที่ 3 พร้อมกันนี้จะต้องทำการสูบลูกเป็ดมาซังทุกๆ สัปดาห์ โดยสูบลูกประมาณ 10% ของเป็ดทั้งหมด แล้วเปรียบเทียบน้ำหนักมาตรฐานในตารางที่ 3 ถ้าหากเป็ดผอมเกินไปก็ควรที่จะเพิ่มอาหารให้มากขึ้นหรือถ้าหากเป็ดอ้วนเกินไปก็ลดจำนวนอาหารลงให้พอเหมาะ

การเลี้ยงลูกเป็ดระยะเจริญเติบโตอายุ 3-8 สัปดาห์
ปล่อยแปลงและสระน้ำในเวลากลางวัน

โรงเรือนสำหรับเลี้ยงเป็ด

ตารางที่ 3 แสดงน้ำหนักเฉลี่ยของลูกเป็ดพันธุ์กบินทร์บุรีเพศเมีย และปริมาณอาหารที่ให้ในแต่ละสัปดาห์

อายุ (สัปดาห์)	น้ำหนักตัว (กรัม/ตัว)	ปริมาณอาหารที่ให้	
		(กรัม/ตัว/สัปดาห์)	(กรัม/ตัว/วัน)
1	46	15	2.14
2	80	29	4.14
3	194	56	8.00
4	340	74	10.57
5	612	94	13.43
6	674	95	13.57
7	844	100	14.28
8	938	103	14.71
9	1013	250	35.71
10	1088	250	35.71
11	1163	290	41.43
12	1239	290	41.43
13	1245	300	42.86
14	1250	300	42.86
15	1255	320	45.71
16	1260	320	45.71
17	1335	400	57.14
18	1410	450	64.28
19	1485	500	71.43
20	1561	550	78.57
21	1502	600	85.71

การเลี้ยงเปิดสาวปล่อยแปลงหญ้าอายุ 20 สัปดาห์

การเลี้ยงเปิดอายุ 9-20 สัปดาห์

เมื่อลูกเป็ดระยะเจริญเติบโตที่เลี้ยงไว้เป็นฝูงๆ นั้นอายุได้ 8 สัปดาห์ ก็ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคหวัดเปิดตัวละ 2 ซี.ซี. สำหรับผู้ที่ต้องการเลี้ยงเป็ดไข่แบบกรงตับขังเดี่ยว ก็ให้แยกเป็ดขึ้นกรงตับได้เมื่อเริ่มสัปดาห์ที่ 8 กรงตับมีลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับกรงสำหรับเลี้ยงไก่ไข่ที่มีจำหน่ายทั่วไป แต่กรงเป็ดมีขนาด 30 x 30 x 30 เซนติเมตร

การเลี้ยงเปิดอายุ 9-20 สัปดาห์นี้ เราจำเป็นจะต้องเลี้ยงแบบจำกัดอาหารให้เป็ดกิน เพื่อประหยัดต้นทุนประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งคือเปิดอายุ 9-20 สัปดาห์ เป็นช่วงที่ต้องการควบคุมน้ำหนักตัวไม่ให้อ้วนเกินไป ซึ่งถ้าเปิดอ้วนเกินไปจะทำให้ไข่น้อย แต่ถ้าเราควบคุมปริมาณอาหารที่จะทำให้เป็ดเริ่มไข่ในช่วงที่เหมาะสม ไข่ฟองโต และดก

ในการควบคุมปริมาณอาหารเพื่อให้น้ำหนักตัวเป็ดอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน น้ำหนักตัวและปริมาณอาหารที่แสดงไว้ในตารางที่ 3 เป็นแนวทางในการปฏิบัติเท่านั้น การพิจารณาควบคุมปริมาณอาหารหากน้ำหนักเป็ดต่ำกว่ามาตรฐานให้เพิ่มปริมาณอาหารให้มากขึ้น หากสูงกว่าน้ำหนักมาตรฐานก็ควรลดปริมาณอาหารที่ให้ แต่ไม่ควรต่ำกว่าปริมาณที่ให้ในสัปดาห์ที่ผ่านมา (ดูส่วนประกอบของสูตรอาหารในหน้า 28-30)

แนวทางปฏิบัติการเลี้ยงเป็ดอายุ 9–20 สัปดาห์

- การให้น้ำ น้ำที่ใช้เลี้ยงต้องเป็นน้ำสะอาด ควรทำความสะอาดรางน้ำและเติมน้ำสะอาดก่อนให้อาหาร เพราะน้ำที่มีอาหารตกค้างอยู่ จะเน่าเสียได้ง่าย ถ้ามีตะไคร่น้ำ หรือคราบอาหารติดอยู่ ควรทำความสะอาดให้เรียบร้อยก่อนเติมน้ำใหม่

- รางอาหาร ควรใช้แปรงถูรางอาหารให้สะอาดก่อนให้อาหาร เนื่องจากอาหารที่ใช้เลี้ยงอาจติดตามรางอาหารเป็นแหล่งสะสมเชื้อโรคหรือเชื้อราได้ง่าย

- การให้อาหาร ถ้าเป็นอาหารผงควรคลุกน้ำพอหมาดๆ ให้อาหารกระจายอย่างสม่ำเสมอตลอดราง หลังให้อาหารเปิดแล้วประมาณ 1 ชั่วโมง ควรใช้แปรงถูขอบ รางอาหารเพื่อให้อาหารที่เกาะติดอยู่ร่วงหล่น พร้อมทั้งเกลี่ยอาหารให้กระจายสม่ำเสมอ ซึ่งจะช่วยให้เป็ดได้รับอาหารในปริมาณที่เท่าๆ กัน ทำให้เป็ดมีขนาดสม่ำเสมอทั่วกันทั้งฝูง

เมื่อเป็ดอายุได้ 17 สัปดาห์ขึ้นไป ให้เป็ดได้กินอาหารอย่างเต็มที่ เพื่อเป็ดจะได้มีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งจะให้ไข่ได้เมื่ออายุ 21 สัปดาห์

การเลี้ยงเป็ดไข่หลังบ้านในชนบท

การเลี้ยงเปิดพ่อแม่พันธุ์ผสมผสานกับการเลี้ยงปลา

การจัดการในระยะเปิดไข่ อายุ 21 สัปดาห์ขึ้นไป

เมื่อเปิดอายุได้ 21 สัปดาห์ก็จะเริ่มไข่ ในระยะนี้เปิดต้องการอาหารสำหรับเปิดไข่ที่มีคุณค่าทางโภชนาการค่อนข้างสูง ปริมาณอาหารที่ให้ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่เพิ่มขึ้น เมื่อเปิดเริ่มไข่จะกินอาหารวันละประมาณ 100 กรัม/ตัว/วัน ก็เพียงพอสำหรับการผลิตไข่ในช่วงแรก น้ำหนักไข่ประมาณ 45 กรัม โดยขนาดไข่จะเพิ่มขึ้นตามปริมาณอาหารที่ให้และตามอายุของเปิด เมื่ออายุมากขึ้นขนาดของไข่ก็ใหญ่ขึ้นตามไปด้วย ปริมาณอาหารที่ใช้จะอยู่ระหว่าง 140-160 กรัม/ตัว/วัน ถ้าหากให้อาหารไม่เหมาะสมขนาดของไข่ก็จะเล็กลงเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะปริมาณอาหารไม่เพียงพอต่อความต้องการ ผู้เลี้ยงจะต้องพิจารณาว่าอาหารที่ใช้เลี้ยงมากน้อยเพียงใด ถ้าอาหารหมดเร็วก็ให้อาหารเพิ่มขึ้น ถ้าอาหารเหลือก็ลดปริมาณลง และในบางครั้งจะมีการใช้อาหารมากเกินไป ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นโดยไม่จำเป็น ซึ่งอาจมีสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้

1. หัวอาหารสำหรับเปิดไข่ ที่ใช้ในการผสมกับวัตถุดิบอื่นๆ ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูงประมาณ 16 บาท/กิโลกรัม อัตราส่วนที่ใช้ผสมกับรำละเอียดปลายข้าวและรำหยาบ โดยจะใช้ประมาณ 25-35% ในสูตรอาหาร เกษตรกรอาจจะชั่งน้ำหนักหัวอาหารมากเกินไปทำให้ต้นทุนของอาหาร/กิโลกรัมเพิ่มสูงขึ้นไปด้วย

2. ในการให้อาหารเปิดไข่ ต้องให้น้อยๆ ก่อน ในระยะแรกแล้วจึงค่อยๆ เพิ่มในภายหลัง เพราะเปิดไข่ในช่วงเช้าจะกินอาหารอย่างรวดเร็ว ซึ่งถ้ามีปริมาณอาหารมากในราง จะทำให้อาหารหกหล่นมาก ทุกครั้งก่อนให้อาหารควรทำความสะอาดรางน้ำก่อนและเติมน้ำให้เรียบร้อย ควรให้อาหารวันละ 3 ครั้ง ซึ่งจะทำให้ปริมาณอาหารหกหล่นน้อย แต่หากมีเวลาน้อยก็ให้อาหารอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง คือ เช้าและบ่าย การให้อาหารแต่ละครั้งให้พิจารณาว่าเมื่อให้อาหารมือเข้าจะว่าอาหารที่ให้จะหมดพอดีหรือเหลือบ้างนิดหน่อย (ดูส่วนประกอบของสูตรอาหารเปิดไข่หน้า 20, 28-30)

สำหรับการจัดการเรื่องรางน้ำ รางอาหาร การทำความสะอาดโรงเรือน และการทำความสะอาดกรงเปิด ก็ดำเนินการเช่นเดียวกับเปิดรุ่น แต่ในช่วงเปิดกำลังให้ไข่ควรพิถีพิถันและระมัดระวังมากกว่าเปิดรุ่น เพราะถ้าเปิดเกิดตกใจหรือได้รับความเครียด จะทำให้ผลผลิตน้อยลง ซึ่งในช่วงนี้มีข้อปฏิบัติดังนี้

2.1 การทำความสะอาดโรงเรือน และอุปกรณ์ต่างๆ ควรระมัดระวังให้เปิดตกใจน้อยที่สุด และควรทำให้อยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อให้เปิดเกิดความเคยชิน

2.2 การเปลี่ยนสูตรอาหารในแต่ละครั้ง ควรค่อยๆ เปลี่ยน หากเปลี่ยนโดยทันทีอาจทำให้เปิดให้ผลผลิตลดลงได้

2.3 การจับเปิดในเวลาทำวัคซีน ต้องพยายามจับให้นิ่มนวลที่สุดเท่าที่จะทำได้

2.4 อย่าให้หนู แมว หมา มารบกวนบริเวณโรงเรือนที่เลี้ยงเปิด

2.5 ในเวลากลางคืน ควรมีน้ำให้เปิดได้กินตลอดคืน

ตารางที่ 4 สูตรอาหารเปิดพันธุ์ไข่ระยะต่างๆ

ชนิดอาหาร	อายุเป็นสัปดาห์				
	0-4	4-9	9-20	เปิดกำลังไข่	
				1	2
ปลายข้าว (กก.)	68.50	64.50	65.00	58.00	59.83
รำหยาบ (กก.)	-	10.00	15.00	-	-
กากถั่วเหลือง (กก.)	15.30	13.30	7.90	23.60	30.00
ปลาป่น 55% (กก.)	10.00	5.00	5.00	5.00	-
ใบกระถินป่น (กก.)	4.00	4.00	4.00	4.00	-
เปลือกหอยป่น (กก.)	-	1.00	1.00	5.75	5.00
ไคแคลเซียม (กก.)	1.00	1.00	1.00	2.50	4.00
เกลือ (กก.)	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
กรดอะมิโนไลซีน (กก.)	0.10	0.10	-	-	-
กรดอะมิโนเมไทโอนีน (กก.)	0.10	0.10	0.10	0.15	0.17
แร่ธาตุและวิตามิน (กก.)	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
% โปรตีน	18.70	15.40	13.20	18.70	18.44
พลังงานใช้ประโยชน์ได้ (กิโลแคลอรี/กก.)	3077	2740	2640	2750	2770

ตารางที่ 5 ความต้องการโภชนาการของเป็ดพันธุ์กบินทร์บุรีและพื้นเมืองปากน้ำแยกตามอายุของเป็ด

โภชนาการ		อายุเป็นสัปดาห์			เป็ดไข่
		0-4	4-9	9-20	
พลังงาน	(ก.ก./แคลอรี/ก.ก.)	2890	2730	2600	2750
โปรตีน	(%)	18.7	15.4	13.2	18.7
อะมีโน	(%)	1.12	0.92	0.79	1.14
ฮิสทีน	(%)	0.43	0.35	0.32	0.45
ไอโซลูซีน	(%)	0.66	0.54	0.57	0.80
ลูซีน	(%)	1.31	1.08	1.09	1.55
ไลซีน	(%)	1.10	0.90	0.61	1.00
เมไทโอนีน + ซิสทีน	(%)	0.69	0.57	0.52	0.74
เฟนิล + ไทโรซีน	(%)	1.44	0.19	1.04	1.47
ทรีโอนีน	(%)	0.69	0.57	0.43	0.70
ทริปโตเฟน	(%)	0.24	0.20	0.16	0.22
เวอรีน	(%)	0.80	0.66	0.61	0.86
แคลเซียม	(%)	0.90	0.90	0.90	3.00
ฟอสฟอรัสใช้ได้	(%)	0.36	0.36	0.36	0.43
แมกนีเซียม	(มก./ก.ก.)	500	500	500	500
แมงกานีส	(มก./ก.ก.)	47	47	47	60
สังกะสี	(มก./ก.ก.)	62	62	62	72
เหล็ก	(มก./ก.ก.)	96	96	96	72

ตารางที่ 6 ความต้องการวิตามินในอาหารผสมของลูกเป็ด เป็ดระยะเจริญเติบโต เป็ดรุ่น เป็ดไข่ และเป็ดพันธุ์

วิตามิน (มิลลิกรัม/อาหาร 1 ก.ก.)		อายุเป็นสัปดาห์			เปิดกำลังไข่ ไข่เป็ดพันธุ์
		0-4	4-9	9-20	
วิตามินเอ	(ไอยู/ก.ก.)	8250	8250	8250	1250
วิตามินดี	(ไอซียู/ก.ก.)	600	600	600	1200
วิตามินอี	(มก./ก.ก.)	15	15	15	37
วิตามินเค		3	3	3	3
วิตามินบี 1		3.9	3.9	3.9	2.6
วิตามินบี 2		6	6	6	6
แพนโททีนิก		9.6	9.6	9.6	13.0
ไนอาซีน		60	60	60	52
วิตามินบี 6		2.9	2.9	2.9	2.9
วิตามินบี 12		0.02	0.02	0.02	0.02
โคลีคลอไรด์		1690	1430	1430	1300
ไบโอติน		0.10	0.10	0.10	0.10
ฟอลิกแอซิด		1.30	1.30	1.30	0.65

อาหารเป็ด

ในปัจจุบันมีหลายบริษัทที่ผลิตอาหารสำหรับเป็ดหลายแบบ เกษตรกรสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสม เช่น อาหารผสมสำเร็จรูป ซึ่งนำไปใช้ได้ทันที หัวอาหารซึ่งจะต้องผสมกับรำละเอียดและปลายข้าวก่อนนำไปใช้ หรืออาจซื้อวัตถุดิบแต่ละชนิดมาผสมเอง เกษตรกรจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ข้าวโพด

เป็นอาหารเปิด ถ้าหากจะใช้ข้าวโพดผสมเป็นอาหาร ควรใช้ในปริมาณน้อย และต้องแน่ใจว่าเป็นข้าวโพดคุณภาพดี ปราศจากเชื้อรา เนื่องจากเชื้อรา A.flavus สร้างสารพิษชื่อ aflatoxin ซึ่งมีผลต่อลูกเป็ดเป็นอย่างมาก เกษตรกรจะพบว่าในหัวอาหารหรืออาหารสำเร็จรูปจะใช้ข้าวโพดในปริมาณน้อย หรือไม่ใช้เลยจะดีที่สุด

การเลี้ยงเป็ดไข่หลังบ้านของเกษตรกรรายย่อย

อาหารเปิดในบ้านเราสามารถแบ่งออกได้

1. อาหารสำเร็จรูป เป็นอาหารเม็ด ซึ่งมีใช้เลี้ยงตั้งแต่แรกเกิดจนถึงระยะไข่ ซึ่งมีผลดีก็คือการจัดการให้อาหารสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพการใช้อาหารสูงกว่าเปิดใช้พลังงานในการกินอาหารน้อยกว่าแบบอื่น รังน้ำสะอาด ไม่ค่อยสกปรก ประหยัดอาหารได้ 15-20% เพราะหกหล่นน้อย ถึงแม้มีการหกหล่นก็สามารถเก็บกินได้ อาหารที่ให้จะไม่ติดตามรางอาหารทำให้รางอาหารสะอาดอยู่เสมอ ไม่หมักหมมเชื้อโรค แต่ก็มีข้อเสียก็คือ อาหารมีราคาแพง ซึ่งทำให้ผู้เลี้ยงต้องพิจารณาถึงความคุ้มทุนด้วย

2. เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมใช้หัวอาหารเปิดเป็นหลักในการประกอบสูตรอาหาร หัวอาหารเป็นอาหารเข้มข้นที่ผสมจากวัตถุดิบอาหารสัตว์พวกโปรตีนจาก ฟิชสตัฟฟ์ ไวตามิน แร่ธาตุและยาต่างๆ ยกเว้น พวกธัญพืช หรือ วัตถุดิบบางอย่าง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและลดต้นทุนค่าอาหารของผู้ซื้อแต่ละท้องถิ่นที่มีวัตถุดิบบางอย่างราคาถูก เช่น ปลายข้าว รำละเอียด และรำหยาบ เมื่อผสมกันแล้วจะได้อาหารสมดุลงที่มีโภชนะต่างๆ ครบถ้วนตามความต้องการของร่างกายสัตว์ ก่อนนำอาหารผสมนี้ไปเลี้ยงเปิด ต้องนำไปคลุกน้ำให้พอหมาดๆ ร่วนไม่เกาะเป็นก้อนช่วยให้เปิดกินอาหารได้ดี ลดการฟุ้งกระจายและการหกหล่นได้มาก วิธีนี้ถึงจะมีความยุ่งยากกว่าวิธีการแรก แต่ก็เป็นที่นิยมใช้อยู่ เพราะอาหารผสมจะมีราคาถูก

อาหารเปิดในระยะไข่นั้นมักเติมสารเพิ่มสีในไข่ด้วยเป็นวัตถุดิบสังเคราะห์ทางเคมีพวกคาโรทีนอยด์ชื่อทางการค้าต่างๆ เช่น Chorophyll Red ใส่ลงไป ในอาหารทำให้ไข่แดงมีสีแดงเข้มเป็นที่นิยมของผู้บริโภค กรณีของไข่เปิด ถ้าไข่แดงสีเข้มจัด นิยมใช้ทำไข่เค็ม และราคาไข่เปิดจะราคาแพงกว่าธรรมดา ประมาณ 10-14 สตางค์/ฟอง ทั้งนี้เนื่องจากสารเพิ่มสีมีราคาแพงประมาณ 4,000-4,800 บาท/กิโลกรัม

การให้แสงสว่าง

แสงสว่างมีความสำคัญต่อเปิดระยะต่างๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งสามารถแบ่งระยะการให้แสงสว่างออกเป็น 2 ระยะคือ

1. ระยะเปิดเล็ก ในระยะนี้แสงช่วยให้ลูกเปิดสามารถกินน้ำและอาหารได้ตลอดเวลา ทำให้การเจริญเติบโตของลูกเปิดไม่ชะงัก และยังทำให้ลูกเปิดสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น ควรให้แสงสว่างตลอดคืนในช่วงที่เปิดเล็กจนถึงอายุ 8 สัปดาห์ หลังจากนั้นก็จะในช่วงระยะที่ควบคุมปริมาณอาหารที่ให้แต่ละวัน ในช่วงนี้ควรงดการให้แสงสว่างในตอนกลางคืน

2. ระยะเปิดไข่ ในระยะนี้มีความสำคัญมาก เปิดถ้าได้รับการเพิ่ม ช่วงแสงของแต่ละวัน จะช่วยกระตุ้นความเจริญทางเพศให้มีการสร้างไข่อย่าง สมบูรณ์เต็มที่

ตารางที่ 7 ช่วงเวลาให้แสงสว่างเพิ่มสำหรับเปิดไข่

อายุเปิดไข่	ระยะเวลาการให้แสงสว่าง			
	ฤดูร้อน	ฤดูฝน	ฤดูหนาว	หมายเหตุ
19 สัปดาห์	18.00 - 19.00	17.30 - 18.30	17.00 - 18.00	
20 สัปดาห์	18.00 - 20.00	17.30 - 19.30	17.00 - 09.00	
21 สัปดาห์	18.00 - 21.00	17.30 - 20.30	17.00 - 21.00	
22 สัปดาห์	18.00 - 21.00	17.30 - 20.30	17.00 - 21.00	
	05.00 - 06.00	05.00 - 06.00	05.30 - 06.30	
23 สัปดาห์	18.00 - 21.00	17.30 - 20.30	17.00 - 21.00	
	04.00 - 06.00	04.00 - 06.00	04.30 - 06.30	
24 สัปดาห์	18.00 - 21.00	17.30 - 20.30	17.00 - 21.00	
	03.00 - 06.00	03.00 - 06.00	03.30 - 06.30	

ในระยะเปิดไข่นี้ใช้ความเข้มของแสงสว่าง 2.5 วัตต์ ต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร โดยใช้หลอดไฟขนาด 60 วัตต์ สูงจากพื้น 8 ฟุต ส่วนระบบ การให้แสงสว่างในโรงเรือน ถ้าสามารถทำได้ ควรใช้เครื่องควบคุมการให้ แสงสว่างอัตโนมัติ ซึ่งสามารถตั้งเวลาเปิดปิดได้ตามเวลาที่ต้องการ มีความ สะดวกรวดเร็ว และปิดเปิดเป็นเวลาทุกวัน ไม่มีผลกระทบต่อการผลิตไข่ ส่วน การใช้คนเปิดปิดนั้น ถ้าเวลาไม่แน่นอน จะทำให้มีผลกระทบต่อการใช้ของ ไข่ได้

โรคเปิดและการป้องกัน

เปิดเป็นสัตว์ปีกที่มีปัญหาเรื่องโรคน้อยกว่าไก่ หากทำการเลี้ยงในกรงด้วยแล้วปัญหาเรื่องโรคและอัตราการตายน้อยมาก โรคเปิดที่สำคัญมีดังนี้

1. โรคอหิวาต์เปิด

เกิดจากเชื้อแบคทีเรียชนิดหนึ่ง อาการทั่วไปเปิดจะซึม เบื่ออาหาร กระหายน้ำจัดมีไขสูง ถ้าคลำดูที่คอและเท้าจะร้อน มักจะจับกลุ่มกันอยู่ใกล้บริเวณรางน้ำ อุจจาระมีสีขาวปนเขียวและมีลักษณะเป็นยางเหนียว บางครั้งเปิดจะตายอย่างกระทันหัน หรือถ้าเป็นเรื้อรังจะทำให้ข้อเข่า ข้อเท้าอักเสบบวม ทำให้เคลื่อนไหวลำบาก ในเปิดไข่จะทำให้ไข่ลดลงได้

การรักษา การใช้ยาซัลฟา หรือยาปฏิชีวนะ จะช่วยลดความเสียหายในฝูงเปิดที่เริ่มเป็นระยะแรก สำหรับยาซัลฟาที่ใช้ได้ผลดีคือ ยาซัลฟาซัลฟาเมอราซีนหรือซัลฟาเมทราซีน และการใช้ยาปฏิชีวนะ คลอเตตราไซคลิน หรือออกซีเตตราไซคลินผสมในอาหาร ระดับ 500 กรัมต่ออาหาร 1 ตัน ก็จะช่วยลดความรุนแรงลงได้

การป้องกัน โดยการทำวัคซีนป้องกันอหิวาต์เปิด ดังนี้

ครั้งที่ 1 ทำเมื่อเปิดอายุ 3 สัปดาห์

ครั้งที่ 2 ทำเมื่ออายุ 3 เดือน

และฉีดซ้ำทุก ๆ 3 เดือน โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อหรือใต้ผิวหนัง ตัวละ 1 ซีซี. หรือตามคำแนะนำตามฉลากข้างขวด

2. โรคดักเพล็ด (กาฬโรคเปิด)

เกิดจากเชื้อไวรัส อาการโดยทั่วไปเมื่อเริ่มเป็นเปิดจะแสดงอาการซึม ท้องร่วงเบื่ออาหาร ปีกตก ไม่ค่อยเคลื่อนไหว มีน้ำตาไหลออกมาค่อนข้างเหนียว เมื่อเป็นมากจะมีน้ำมูกไหลออกมาด้วย อุจจาระสีเขียวปนเหลือง บางครั้งมีเลือดปนบริเวณรอบ ๆ ทวารจะแดงซ้ำหายใจลำบาก

การรักษา ไม่มียาที่ใช้รักษาโรคนี้ได้ผล คงมีแต่การป้องกันเท่านั้น

การป้องกัน โดยการทำวัคซีนป้องกัน ดังนี้

ครั้งแรก ทำเมื่อเปิดอายุ 3-4 สัปดาห์

ครั้งที่สอง เมื่อเปิดมีอายุ 10-12 สัปดาห์

ครั้งที่สาม เมื่อเปิดมีอายุ 6 เดือน หรือก่อนวางไข่

และทำซ้ำทุก ๆ 6 เดือน โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อหน้าอก ตัวละ 1 ซี.ซี. หรือตามคำแนะนำในฉลากข้างขวด วัคซีนทั้งสองชนิด ซื้อมาได้ที่กรมปศุสัตว์ หรือที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทุกจังหวัด

การทำวัคซีนป้องกันโรคเปิด

อายุ	วัคซีนที่ใช้	
	กาพโรค	อหิวาต์เปิด-ไก่
3 - 4 สัปดาห์	✓	✓
10 - 12 สัปดาห์	✓	✓
ทุก ๆ 3 เดือน		✓
ทุก ๆ 6 เดือน	✓	
วิธีให้	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ	ฉีดเข้ากล้ามเนื้อ/ใต้ผิวหนัง

การคัดเปิดออกจากฝูง

การพิจารณาคัดเปิดที่ไม่ใช่ออกจากฝูง เป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญมาก เพราะเปิดที่ไม่ใช่หรือไข่น้อย จะกินอาหารทุกวัน ทำให้ต้นทุนการผลิตไข่ต่อฟองสูง ทำให้เกษตรกรมีโอกาสขาดทุนได้ง่าย จึงควรพิจารณาดังนี้

1. ประวัติการให้ไข่ ในกรณีเลี้ยงแบบกรงตับ ดูว่าการให้ไข่มีความสม่ำเสมอหรือไม่ หากไข่ไม่สม่ำเสมอไข่ๆ หยุดๆ เช่น ไข่ 1 ฟอง หยุดไข่ 3 วัน แล้วไข่ใหม่อีก 3 ฟอง แล้วหยุด 10 วัน ก็ทำการคัดออกทันที
2. คุณลักษณะรูปร่างของเปิด เบอร์เช็นต์การไข่จะน้อยลง ซึ่งปกติเปิดกบินทร์บุรี จะมีอายุการไข่ประมาณ 15 เดือน ดังนั้นการที่จะปลดเปิดไข่ออกนั้น จะต้องพิจารณาถึงราคาไข่ด้วย ถ้าราคาไข่ดี ถึงแม้ไข่น้อย ก็ยังมีกำไร แต่ถ้าพิจารณาแล้วว่าถ้าเลี้ยงต่อไปแล้วไม่คุ้มต่อต้นทุนการผลิตก็ควรทำการคัดออกหรือปลดออกทั้งฝูง เพื่อขายส่งตลาด

แหล่งผลิตและจำหน่ายพันธุ์เปิด

1. สถาบันวิจัยและพัฒนาสัตว์ปีกแห่งชาติ อำเภอบินทร์บุรี จังหวัด
ปราชญ์บุรี โทร. (037) 213-827
2. สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์บางปะกง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
โทร. (038) 531-649
3. ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์สุราษฎร์ธานี อำเภอฟุนพิน จังหวัด
สุราษฎร์ธานี โทร. (077) 286-939

สูตรอาหารเปิดสาวก่อนไข่ (อายุ 9-20 สัปดาห์)

วัตถุดิบ	ปริมาณ (กิโลกรัม)		
	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
ปลายข้าว	0.00	40.85	0.00
ข้าวโพด	40.80	0.00	0.00
รำละเอียด	30.00	30.00	30.00
มันเส้น	0.00	0.00	35.20
รำหยาบ	10.00	10.00	10.00
กากถั่วเหลือง (44%)	6.95	6.90	11.45
ใบกระถินป่น	4.50	4.50	4.50
ปลาป่น (55%)	5.00	5.00	6.00
เปลือกหอยป่น	1.00	1.00	1.00
ไดแคลเซียมฟอสเฟต	1.00	1.00	1.00
เกลือป่น	0.50	0.50	0.50
พรีมิกซ์เปิดไข่	0.25	0.25	0.25
รวม	100.00	100.00	100.00
โปรตีนในอาหาร (%)	15.00	15.00	15.00
พลังงานในอาหาร (กิโลแคลอรี/กก.)	2,645.00	2,698.00	2,645.00

ที่มา : กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

สูตรอาหารเปิดไข่ (อายุ 24-48 สัปดาห์)

วัตถุดิบ	ปริมาณ (กิโลกรัม)		
	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
ปลายข้าว	47.39	0.00	0.00
ข้าวโพด	0.00	51.50	0.00
รำละเอียด	15.00	10.00	10.00
มันเส้น	0.00	0.00	43.65
กากถั่วเหลือง (44%)	17.81	18.75	25.05
ใบกระถินป่น	3.00	3.00	3.00
ปลาป่น (55%)	7.00	7.00	8.00
เปลือกหอยป่น	7.50	7.50	7.50
ไดแคลเซียมฟอสเฟต	1.20	1.20	1.20
น้ำมันพืช	0.00	0.00	0.50
ดีแอล-เมทไธโอนีน	0.35	0.30	0.35
เกลือป่น	0.50	0.50	0.50
พรีมิกซ์เปิดไข่	0.25	0.25	0.25
รวม	100.00	100.00	100.00
โปรตีนในอาหาร (%)	18.00	18.00	18.00
พลังงานในอาหาร (กิโลแคลอรี/กก.)	2,743.00	2,708.00	2,735.00

ที่มา : กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

สูตรอาหารเปิดไข่ (อายุ 48–72 สัปดาห์)

วัตถุดิบ	ปริมาณ (กิโลกรัม)		
	สูตร 1	สูตร 2	สูตร 3
ปลายข้าว	0.00	41.80	0.00
ข้าวโพด	45.85	0.00	0.00
รำละเอียด	25.00	30.00	25.00
มันเส้น	0.00	0.00	39.30
กากถั่วเหลือง (44%)	10.75	9.75	17.25
ไบกะระดินปน	3.50	3.50	3.00
ปลาปน (55%)	7.00	7.00	7.50
เปลือกหอยปน	6.00	6.00	6.00
ไดแคลเซียมฟอสเฟต	1.10	1.10	1.10
ดีแอล-เมทไธโอนีน	0.05	0.10	0.10
เกลือปน	0.50	0.50	0.50
พรีมิกซ์เปิดไข่	0.25	0.25	0.25
รวม	100.00	100.00	100.00
โปรตีนในอาหาร (%)	16.00	16.00	16.00
พลังงานในอาหาร (กิโลแคลอรี/กก.)	2,723.00	2,750.00	2,730.00

ที่มา : กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

สรุปข้อมูลต่างๆ ในการเลี้ยงเป็ด

	ระยะเปิดเล็ก	ระยะเปิดรุ่น	ระยะเปิดไข่
อัตราส่วนของพื้นที่ (ตัว/ตร.เมตร)			
- เปิดพันธุ์	5.5	2	2
- เปิดไข่	5.5	5	5
- เปิดเนื้อ	7 (ตลอดอายุ)		
อัตราส่วนของรางอาหาร (นิ้ว/ตัว)	1	2	2
อัตราส่วนของรางน้ำ (นิ้ว/ตัว)	ใช้กระดิกน้ำ 1 ใบ ต่อ 50 ตัว	1	1
จำนวนลูกเปิดตอก	400 ตัว	-	-
อุณหภูมิในเครื่องกก	90-95 °F	-	-
จำนวนวันที่กก	10-15 วัน	-	-
การควบคุมอาหารและน้ำหนัก			
- เปิดพันธุ์และเปิดไข่	ให้อาหารเต็มที่	จำกัดอาหารและ ชั่งน้ำหนักทุก 2 สัปดาห์	ให้อาหารเต็มที่
พื้นที่จับ			
- เปิดพันธุ์และเปิดไข่	พื้นที่จับต้องสะอาดปราศจากเชื้อรา ไม่ชื้นแฉะหรือ แข็งเป็นแผ่น ต้องมีแก๊สแอมโมเนียไม่เกิน 10-15 พี.พี.เอ็ม ใส่พื้นที่จับหนา 4 นิ้ว		
การเตรียมโรงเรือน	ต้องทำความสะอาดฆ่าเชื้อโรคอย่างถูกต้องและทั่วถึง		
อัตราส่วนของสิ่งไข่ (คิดเฉพาะแม่เปิด)	-	-	4 ตัวต่อ 1 ช่อง
การให้แสงสว่าง			
- เปิดพันธุ์และเปิดไข่	อายุ 2 วันแรกให้ ให้ตลอด 24 ชม. หลังจากนั้นถึงอายุ ครบ 7 สัปดาห์ให้ 23 ชม./วัน	ไม่ให้แสงสว่าง ช่วยในเวลา กลางคืน	ให้แสงสว่าง 18 ชม.ต่อวัน

สถิติจำนวนเป็ดในประเทศไทยแสดงตามภาคต่าง ๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532-2542

ตัว : Head

ปี พ.ศ. Year	ภาคกลาง Central Part	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ North-Eastern Part	ภาคเหนือ Northern Part	ภาคใต้ Southern Part	รวมทั้งประเทศ Total
2532 (1989)	8,609,346	5,225,727	1,553,434	1,294,869	16,683,376
2533 (1990)	9,614,972	5,347,301	1,545,945	1,393,622	17,901,840
2534 (1991)	10,398,969	5,934,037	1,416,574	1,373,984	19,123,564
2535 (1992)	10,288,432	6,019,511	1,334,357	1,702,414	21,778,395
2536 (1993)	11,742,093	6,420,269	1,821,108	1,794,925	21,778,395
2537 (1994)	12,636,861	5,888,475	1,408,325	1,878,154	21,881,815
2538 (1995)	10,564,520	5,118,910	1,431,412	1,781,793	18,896,935
2539 (1996)	11,951,646	5,933,781	1,836,174	2,203,036	21,924,637
2540 (1997)	11,470,759	6,027,409	2,176,228	2,155,500	21,829,896
2541 (1998)	10,769,738	5,261,088	1,778,786	1,938,465	19,748,077
2542 (1999)	13,863,676	4,695,818	2,271,464	1,499,165	22,330,123

ที่มา : กองแผนงาน กรมปศุสัตว์ โทร. 653-4458

